

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO RELIGII I JEDNOŚCI KOŚCIOŁA (kan. 1364 – 1369 KPK)

Temat 1. Apostazja od wiary, herezja i schizma¹.

Kościół od zawsze nauczał, że akt wiary ma charakter dobrowolny. Zgonie z wolą Chrystusa, Kościół powinien być znakiem jedności we wspólnocie wiary. Jedność jest zagrożona przez ochrzczonych, **gdy jest całkowicie porzucona wiara w Chrystusa** (apostazja) bądź jest **zaprzeczanie lub wypaczanie prawdy w które należy wierzyć** (herezja), lub **odmawiają zwierzchnictwa papieża** (schizma).

1. Apostazja od wiary.

Apostazja od wiary jak i herezja są najcięższymi karami w Kościele, za którą grozi najsurowsza kara ekskomuniki *latae sententiae*. **Apostazja to całkowite porzucenie wiary chrześcijańskiej dokonane przez osobę ochrzczonej**. Przystępstwa tego nie popełniają nie ochrzczeni (nawet katechumeni). Apostazją jest również odrzucenie Objawienia Bożego, zaprzeczaniu istnieniu Boga, Bóstwa Chrystusa. Apostazja polega na wewnętrznym i jednocześnie zewnętrznym odstąpieniu od wiary. Za apostatę nie może być uznany ten, kto porzuca praktyki religijne, chyba że porzuca wiarę. Podstawą twierdzenia jest fakt, że na podstawie zewnętrznej postawy, zachowania się, sądzi się jej o porzuceniu (także wewnętrznym). Powyższe przestępstwo można popełnić jedynie działając z winą umyślną. Apostazja zawsze jest herezją.

2. Herezja.

Herezja jest również przestępstwem zagrożonym karą ekskomuniki *latae sententiae*. Jest to przestępstwo, które narusza wiarę i szkodzi jedności Kościoła. Kanon 751 Kodeksu Jana Pawła II mówi, że **herezją nazywa się uporczywe, po przyjęciu chrztu, zaprzeczenie**

¹ **Kan. 1364 § 1.** Odstępca od wiary, heretyk lub schizmatyk podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, przy zachowaniu przepisu [kan. 194, § 1, n. 2](#); duchowny może być ponadto ukarany karami, o których w [kan. 1336, § 1, n. 1, 2 i 3](#).

§ 2. Jeśli tego domaga się długotrwały upór lub wielkość zgorszenia, można dołączyć także inne kary, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego.

jakiejś prawdzie, w którą należy wierzyć wiarą boską i katolicką, albo uporczywe powątpiewanie o niej. Przepięstwa tego moze dopuścić się tylko osoba ochrzczona. Herezji tej nie popełniają katechumeni, bo oni nie należą jeszcze do Kościoła. Herezji formalnej nie popełniają również ochrzczeni poza Kościołem katolickim, albowiem nie obowiązują ich prawa kościelne. Przepięstwo herezji jest dokonane, gdy katolik odrzuca jakakolwiek prawdę wiary. Jak już wspomniałem, przepięstwo herezji polega na uporczywym zaprzeczaniu prawdzie wiary bądź powątpiewanie o niej. Przepięstwa herezji nie stanowi tylko czyn zewnętrzny, jeżeli sprawca nie odstępuje od wiary aktem wewnętrznym. Upór jest nieodzownym warunkiem popełnienia herezji. Przepięstwem herezji nie jest prosty sprzeciw wobec doktryny Kościoła. Herezja bowiem musi cechować się dobrowolnością i uporem, czyli świadomym i wolnym działaniem przeciwko wierze i Urzędowi Nauczycielskiemu Kościoła.

3. Schizma.

Przepięstwo schizmy nie narusza wiary, to jednak jest skierowane bezpośrednio przeciwko więzom pełnej wspólnoty kościelnej. Schizma oznacza odmowę uznania zwierzchnictwa Biskupa Rzymu lub odmowne trwania we wspólnocie z członkami Kościoła. Schizma polega na odłączeniu się od wspólnoty kościelnej, którą stanowi jedność pomiędzy sobą i papieżem, który jest widzialną głową Kościoła. Zwykle nieposłuszeństwo papieżowi nie jest przepięstwem schizmy. Tylko takie nieposłuszeństwo jest schizmą, które neguje jego prymat lub dotyczy spraw bezpośrednio związanych z jednością Kościoła. Na ogół rozróżnia się dwa rodzaje schizmy:

- a. **Schizma w czystej postaci** – jest to bezpośrednie lub pośrednie odrzucenie prymatu biskupa Rzymu
- b. **Schizma heretycka** – oprócz bezpośredniego i pośredniego odrzucenia prymatu biskupa Rzymu należy dodać elementy herezji.

Przepięstwo schizmy moze być popełnione tylko z dużą winą moralną, która z punktu widzenia prawa karnego wyraża się w winie umyślnej. W definicji herezji prawodawca wyraźnie zaznaczył, że upór jest warunkiem jej popełnienia. To samo dotyczy apostazji bo ona zawsze jest herezją. Natomiast co do schizmy nie wskazuje kanon na konieczność uporę przepiępcy.

4. Sankcja karna.

Przestępstwo apostazji od wiary, herezji i schizmy zagrożone są karą ekskomunikacji *latae sententiae*. Publiczni odstępcy od wiary katolickiej w postaci apostazji, herezji lub schizmy tracą urzędy kościelne.

KARALNOŚĆ DUCHOWNYCH. Za dokonane przestępstwa apostazji, herezji, schizmy duchowni mogą być surowiej ukarani niż osoby świeckie. Kanon 1364 podaje katalog kar, który jest katalogiem kar ekspiacyjnych, które mogą być na stałe, lub na czas określony lub nieokreślony. I tak. Wśród kar ekspiacyjnych można ukarać duchownego:

- a. zakazem lub nakazem przebywania na określonym miejscu lub terytorium
- b. pozbawieniem władzy, urzędu, zadania, prawa, przywileju, tytułu, odznaczenia

Zasadą przewidzianą do kar ekspiacyjnych jest to, że mogą być one wymierzone dożywotnio, lub na czas określony lub nieokreślony.

Gdy istnieje długotrwała uporczywość można ukarać dalszymi karami ekspiacyjnymi nie wykluczając ze stanu duchownego.

Przyczyną ukarania może być zgorzenie, które rozumie się jako poważne przestępstwo jakim jest apostazja od wiary, herezja lub schizma, do których sprawca doprowadza innych wiernych do zła, grzechu a w konsekwencji śmierci duchowej. Sędzia ocenia wielkość zgorzenia.

5. Inne konsekwencje prawne.

Kto zrywa więzy wiary, sakramentów, zwierzchnictwa kościelnego tym samym wyłącza się ze wspólnoty Kościoła katolickiego. I z tym wiążą się także kary:

- a. nie może otrzymać ważnie urzędu kościelnego
- b. jest niezdolny do wzięcia udziału w głosowaniach na urząd kościelny
- c. nie może być ważnie przyjęty do publicznego stowarzyszenia wiernych
- d. jest wydalony z instytutu zakonnego
- e. nie może być mianowany nauczycielem uniwersytetu katolickiego
- f. nie może przyjąć święceń
- g. nie może wykonywać funkcji i zadań wynikających ze święceń
- h. bez zgody ordynariusza nie może asystować przy ślubie
- i. pozbawiony jest pogrzebu katolickiego

Temat 2. Zakazane *communicatio in sacris*².

Kościół widzi także współudział w czynnościach świętych katolików z chrześcijanami mniemającymi pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim. Jeżeli jakiś kult religijny jest zabroniony przez Kościół stanowi ono przestępstwo kościelne. W dawnym Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 roku aktywne uczestnictwo w czynnościach religijnych z heretykami stanowiło prawne podejrzenie o herezję. Sobór watykański II poszerzył możliwość kontaktów. Ogólnie mówiąc współudział *in sacris* jest zakazany, gdy jest sprzeczny z zasadami i normami określonymi przez Kościół. Jest to niebezpieczeństwo dla Kościoła ze względu na bliski związek z przestępstwem herezji lub schizmy.

W dawnym Kodeksie (1917) do zakazów należało współudział w obrzędach religijnych katolików z akatolikami zarówno ochrzczonymi jak i nie ochrzczonymi.

Do czynności przestępnych polegających na naruszaniu zakazu należy:

1. przyjmowanie sakramentów od szafarzy niekatolickich
2. uczestnictwo w niekatolickich obrzędach poza sakramentalnych.

Prawodawca kościelny zabrania wiernym pod groźbą sankcji karnej współuczestnictwa z akatolikami w przypadku:

Oddanie dzieci do chrztu szafarzowi niekatolickiemu

Przyjęcie święceń od szafarza akatolickiego

Zawieranie małżeństwa wobec duchownego akatolickiego

Przyjmowaniu sakramentu pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych

Temat 3. Oddanie dzieci do chrztu lub na wychowanie w religii niekatolickiej³.

Na ten temat mówi wyraźnie kanon 1366.

Chrzest. Kościół zawsze otaczał sprawowanie sakramentu chrztu wyjątkową troską. Jest to przecież fundamentalny sakrament włączający nas do Kościoła. Dlatego też oddanie dzieci do chrztu przez rodziców katolickich do chrztu w religii akatolickiej prawodawca obwarował sankcją karną i potraktował ten czyn jako przestępstwo.

² **Kan. 1365.** Winny zakazanego uczestnictwa w rzeczach świętych ma być ukarany sprawiedliwą karą.

³ **Kan. 1366.** Rodzice lub ich zastępcy, którzy oddają dzieci do chrztu lub na wychowanie w religii niekatolickiej, powinni być ukarani cenzurą lub inną sprawiedliwą karą.

Poprzedni Kodeks mówił tylko o rodzicach naturalnych bądź adoptujących dzieci. Obecny kodeks poszerza jeszcze o osoby, które zastępują rodziców.

Paweł VI w *Matrimonia mixta* z 31 marca 1970 mówi, że oddanie dziecka do chrztu szafarzowi akatolickiemu nie stanowi przestępstwa, gdy uczyniła to strona katolicka w małżeństwie mieszanym. Kodeks Jana Pawła II mocno podkreśla, że strona katolicka w małżeństwie mieszanym jest zobowiązana do złożenia szczerego przyrzeczenia, że uczyni wszystko co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone w Kościele katolickim. Jeżeli strona katolicka nie może wypełnić przyrzeczenia ze względu na prawa strony akatolickiej i oddaje dzieci do chrztu szafarzowi akatolickiemu nie popełnia przestępstwa.

Przestępstwo polega na oddaniu dzieci do chrztu szafarzowi akatolickiemu, aby ten udzielił sakramentu chrztu w jego rycie i w jego wspólnocie. Dyrektorium Ekumeniczne z 1993 roku zabrania szafarzom katolickim wspólnego celebrowania sakramentu chrztu.

Do istoty przestępstwa nie należy fakt czy chrzest został udzielony ważnie czy nieważnie. Przestępstwo oddania dzieci do chrztu w religii niekatolickiej jest przestępstwem formalnym. Oddanie dzieci do chrztu niekatolickiemu szafarzowi może być połączone porzuceniem wiary katolickiej i przyjęcie innej. Przestępstwa nie popełniają rodzice jeśli w niebezpieczeństwie śmierci oddali dziecko do chrztu szafarzowi akatolickiemu. Szafarz musi mieć tylko właściwą intencję.

Wychowanie. Wychowanie jest troską szczególną Kościoła. W chwili przyjęcia chrztu wierni mają prawo do wychowania w wierze katolickiej. Zawsze pierwszymi wychowawcami są rodzice i te osoby, które zastępują rodziców. Problemem wychowania zajął się Sobór Watykański II który wydał *Deklarację o wychowaniu chrześcijańskim*. Zaznacza się, że za wychowanie dzieci obowiązek spoczywa właśnie na rodzicach lub tych którzy ich zastępują (chodzi cały czas o rodziców którzy zgodnie z prawem adoptują dziecko). Mogą to być dziadkowie, krewni, starsze rodzeństwo a nawet przełożeni zakładów w którym dziecko przebywa na wychowaniu. Każdy podlega rodzicom do wieku pełnoletności, czyli 18 roku życia. Należy zaznaczyć, że dzieci mają prawo sprzeciwić się wychowaniu w religii akatolickiej. Przeszkodę w katolickim wychowaniu dzieci stanowią:

- a. małżeństwa mieszane
- b. małżeństwa zawierane z umową o wychowaniu potomstwa poza Kościołem katolickim.
- c. Nauczanie zasad sprzecznych z wiarą i obyczajami chrześcijańskimi
- d. Oddanie dzieci i młodzieży na wychowanie w rodzinie niekatolickiej.

Już Sobór Chalcedoński (451) groził karami za niekatolickie wychowanie dzieci. Zgodnie ze starym Kodeksem Prawa Kanonicznego, niekatolickie wychowanie dzieci kwalifikowane było jako współudział w herezji, które należało karać karami przewidzianymi za to przestępstwo. Nowy Kodeks Jana Pawła II przestępstwem uważa tylko w wychowaniu a nie wykształceniu w religii akatolickiej. Tego rodzaju przestępstwa nie można popełnić działając z winą nieumyślną. Kara sprawiedliwa to kara którą należy rozumieć jako nieokreślona kara ekspiacyjna.

Temat 4. Profanacja postaci eucharystycznych⁴.

Wierni powinni oddawać cześć postaciom Eucharystycznym. Profanacja postaci eucharystycznych jest przestępstwem świętokradztwa. Za to przestępstwo grozi kara ekskomuniki *latae sententiae*, która jest zastrzeżona Stolicy Apostolskiej. Są trzy znieważenia postaci eucharystycznych:

PORZUCENIE EUCHARYSTII. Chodzi o rozsypanie lub wylanie w miejscu nieodpowiednim lub w miejscu odpowiednim ale uczynione ze wzgardą lub zniewagą.

Hostie. Przestępstwem może być także sytuacja, gdy kapłan zostawia postacie na ołtarzu, nie zabezpieczając ich. Istotą przestępstwa jest tu zachowanie się sprawcy. Tego przestępstwa nie czyni złodziej, który kradnie same naczynia liturgiczne, rozsypuje święte Hostie bez wzgardy (tzn wysypuje je na ołtarzu lub przy tabernakulum). Przestępstwo pełnia ten, który przyjmując Komunię świętą i po jej przyjęciu wyrzuca Eucharystię umyślnie ją znieważając.

Wino. Porzucenie może dotyczyć także wina. Przestępstwem będzie rozlanie tej postaci uczynione dla okazania wzgardy.

ZABÓR POSTACI KONSEKROWANYCH. Chodzi o wyniesienie tych postaci z miejsca, gdzie miały swoje miejsce przechowywania. Przestępstwem jest zabranie postaci gdy są zabierane jawnie lub tajemnie z ołtarza, tabernakulum, od szafarza, z ust, ręki. Przestępstwa nie popełnia ten, kto zabiera postacie w celu ich profanacji lub przesadną pobożność. Celem świętokradczym jest zabranie postaci w celu magii, wróżb, czarów, dokonania zniewagi, przekazania osobom niewierzącym.

⁴ **Kan. 1367.** Kto postacie konsekrowane porzuca albo w celu świętokradczym zabiera lub przechowuje, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej; duchowny może być ponadto ukarany inną karą, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego.

PRZECHOWYWANIE POSTACI KONSEKROWANYCH. Chodzi o bezprawne przetrzymanie w jakimkolwiek miejscu w celu świętokradczym, nawet zatrzymanie przy sobie. Przepięstwo popełniają osoby, które są sprawcami zaboru, ci którzy otrzymali je od innej osoby, przystępujący do Komunii, gdy Jej nie spożył lecz zatrzymał. Zniewaga postaci eucharystycznych jest szczególnym przestęstwem godzącym w cześć jaką Kościół oddaje Najświętszej Eucharystii. Kongregacja Nauki Wiary w dniu 18 maja 2001 wydała list o poważniejszych przestęstwach zastrzeżonych tejże kongregacji, gdzie znajduje się profanacja postaci eucharystycznych. List ten zaznacza, że skarga karna za przestęstwa zastrzeżone Kongregacji Nauki Wiary ulega przedawnieniu po 10 latach.

Temat 5. Krzywoprzysięstwo⁵.

Krzywoprzysięstwo jest świętokradztwem, które polega na pogwałceniu przysięgi. Przysięga to akt, przez który oddaje się cześć Bogu, bo ona zawiera wyznanie wiary w Boga i uznanie, że On jedynie jest Panem. Przepięstwa dopuszczają się ci, którzy składają fałszywą przysięgę wobec władzy kościelnej. Jest to przestęstwo skierowane przeciwko prawdzie i sprawiedliwości.

Należy dopatrywać się tu zniewagi Boga. Widać także tutaj oszustwo, naruszenie zaufania, działanie przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Istotą krzywoprzysięstwa jest fałszywe zeznanie z odwołaniem się do Boga jako świadka prawdy. Do zaistnienia tego przestęstwa wymaga się, aby krzywoprzysięstwo było popełnione przed władzą kościelną. W wieku XIX i XX wymagało się, aby przysięgać na religię we wszystkich sprawach sądowych. W obecnej chwili państwowe kodeksy karne nie zawierają takiej przysięgi.

Temat 6. Błźnierstwo oraz obraza moralności, religii lub Kościoła⁶.

⁵ **Kan. 1368.** Kto stwierdzając lub przyrzekając coś wobec władzy kościelnej dopuszcza się krzywoprzysięstwa, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

⁶ **Kan. 1369.** Kto w publicznym widowisku, w kazaniu, w rozpowszechnionym piśmie albo w inny sposób przy pomocy środków społecznego przekazu, wypowiada błźnierstwo, poważnie narusza dobre obyczaje albo znieważa religię lub Kościół bądź wywołuje nienawiść lub pogardę, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

Chodzi przede wszystkim o publiczne wyrażoną opinię w obecności grupy osób. Przesłpstwa te mogą być dokonane w publicznych widowiskach, przemówieniach, środkach społecznego przekazu. Bluźnierstwo, obraza moralności, religii, Kościoła mogą być zatem dokonane za pośrednictwem radia, telewizji, Internetu, filmu.

BLUŹNIERSTWO. Chodzi o naruszenie czci należnej Bogu. Chodzi o słowa, czyny skierowane przeciwko Kościołowi, świętym. Z punktu widzenia teologii jest to grzech ciężki, bo narusza drugie przykazanie Dekalogu.

Przesłpstwo to może być:

- a. bezpośrednie – jest skierowane wprost przeciw Bogu i jego przymiotom
- b. pośrednie – jest skierowane aniołom, świętym.

Bluźnierstwo różni się od przekleństwa. Przeklinający używa imienia Boga bez szacunku lub bez intencji bluźnierstwa. Bluźnierstwa są niedozwolone, są dokonane tylko wtedy gdy są wyrażone w sposób publiczny. Bluźnierstwa nie ma jeżeli jest wyrażony w sposób tajny. Jest to wtedy grzech ciężki skierowany przeciw miłości Boga

OBRAZA DOBRYCH OBYCZAJÓW. Pasterze Kościoła mają obowiązek czuwać aby wiara i obyczaje wiernych nie doznały uszczerbku. Dobre obyczaje są naruszone wtedy, gdy sprawca uderza w zasady chrześcijańskiego porządku moralnego. Są to czyny niemoralne, nieprzyzwoite. Przykłady to: eutanazja, homoseksualizm, pornografia. Przesłpstwo jest wtedy, gdy popełnione jest publicznie i jest ciężkie.

ZNIEWAGA RELIGII LUB KOŚCIOŁA. Zniewaga to wywołanie nienawiści do Kościoła lub religii. Polega na oszczerczym, obraźliwym zachowaniu się, przez które naruszona zostaje czyjaś cześć, szacunek, dobre imię. Dokonać można poprzez składanie fałszywych oskarżeń, niesłuszne posądzanie o zło. Zniewagi mogą dotyczyć: Kościoła Chrystusowego, instytucji kościelnych, Ojca Świętego, Biskupa, Przewodniczącego KEP.

Nienawiść wywołuje ten sprawca, który wywołuje gniew, złość, wrogość u innych osób.

Sankcja karna. Kongregacja Nauki Wiary przypomina, że pasterze Kościoła powinni stosować sankcje karne, kto wyrządza szkodę wierze.

PRZESŁPSTWA PRZECIWO WŁADZY KOŚCIELNEJ I WOLNOŚCI KOŚCIOŁA

Temat 1. Czynna zniewaga papieża, biskupa, duchownego lub zakonnika⁷.

Z racji chrztu wszyscy są sobie równi co do godności jak i co do udziału w misji Chrystusa. Sobór Watykański II nakazuje prezbiterom aby czcili biskupów, bo to oni posiadają pełnię kapłaństwa. Obowiązek szacunku wobec duchownych wynika z racji przyjęcia święceń. Nie odnosi się to z racji jakiegoś przywileju. Istotą przestępstwa jest zewnętrzne użycie siły fizycznej, która narusza:

nietykalność cielesną - Czynny jakie są na nietykalność cielesna to: zabójstwo, pobicie, powalenie na ziemię, obrzucenie kamieniami

wolność osobistą - chodzi o zatrzymanie, uwięzienie, wyrzucenie, wygnanie, porwanie

godność duchownego - oplucie, popchnięcie, obrzucenie błotem, farbą, wpełchnięcie do wody, rozerwanie odzieży.

Papież. Chodzi o użycie wobec papieża siły fizycznej. Papież posiada najwyższą władzę w Kościele. To on jest podmiotem, fundamentem jedności w Kościele. Zniewaga godzi w jego autorytet. Przestępstwo to zagrożone jest karą ekskomuniki *latae sententiae* zastrzeżone Stolicy Apostolskiej. Gdy przestępstwa dokonuje diakon, prezbiter, biskup sędzia oprócz kary *latae sententiae* może usunąć także ze stanu duchownego.

Biskup. Objęci są ci, którzy mają sakrę biskupią. Poprzez święcenia biskupie otrzymują zadanie nauczania, uświęcania i rządzenia. Ze względu na przyjętą konsekrację ochronę posiadają:

- kardynałowie
- biskupi
- arcybiskupi

⁷ **Kan. 1370 § 1.** Kto stosuje przymus fizyczny wobec Biskupa Rzymskiego, podlega ekskomunice, wiążącej mocą samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej; jeśli jest duchownym, można dodać stosownie do ciężkości przestępstwa także inną karę, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Kto czyni to względem posiadającego sakrę biskupią, podlega interdiktowi wiążącemu mocą samego prawa, a jeśli jest duchownym, również suspensie wiążącej mocą samego prawa.

§ 3. Kto stosuje przymus fizyczny wobec duchownego lub zakonnika, z pogardy dla wiary, Kościoła, władzy lub posługi kościelnej, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

- emerytom
- biskupom tytularnym
- legatom papieskim
- nuncjuszom apostolskim.

Ochronie nie podlegają biskupi wyświęceni bez zgody papieża. Kto przyjmuje takie święcenia popada w karę *latae sententiae*. Świeccy dopuszczający się takiego czynu (użycia siły) zaciągają karę interdyktu ipso facto. Natomiast, gdy popełnia to przestępstwo duchowny zaciąga także suspensę *latae sententiae*.

Duchowny, zakonnik. Ochrona karna obejmuje diakonów, kapłanów, diakonów stałych, którzy nie utracili przynależności do stanu duchownego. Zakonnicy to członkowie zakonów męskich, żeńskich instytutu zakonnego życia konsekrowanego. Zakonnikami nie są członkowie instytutów świeckich i stowarzyszeń życia apostolskiego. Nie można mówić także tutaj o nowicjuszach. Tylko przestępstwem jest to co działa się z wina umyślną.

Temat 2 Nieposłuszeństwo wobec władzy kościelnej⁸.

Jan Paweł II w Liście Apostolskim *ad tuendam fidem* z dnia 18 maja 1988 r do kanonu 1371 wprowadził nową ustawę karną (kan. 750 § 2) w której przedmiotem ochrony prawnej są prawdy wiary i zasady moralności uznane przez papieża i biskupów za definitywne i obowiązujące.

W tym miejscu pragnę przedstawić ten List Apostolski – raczej dla własnej ciekawości.

1. Od pierwszych stuleci do dnia dzisiejszego Kościół wyznaje prawdy wiary w Chrystusa i w tajemnicę Jego odkupienia, które z czasem zostały ujęte w Symbolach wiary; dlatego też dzisiaj są one powszechnie znane i głoszone przez wiernych jako «Symbol apostolski» lub «Symbol nicejsko-konstantynopoliński» podczas Mszy świętych sprawowanych w uroczystości i święta.

⁸ **Kan. 1371.**¹ Powinien być sprawiedliwie ukarany:

1° kto poza wypadkiem, o którym w [kan. 1364, § 1](#), głosi naukę potępioną przez Biskupa Rzymskiego lub przez sobór powszechny, bądź z uporem odrzuca naukę, o której w [kan 750, § 2](#) lub w [kan. 752](#), i nie odwołuje tego mimo upomnienia ze strony Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza;

2° kto w inny sposób okazuje nieposłuszeństwo Stolicy Apostolskiej, ordynariuszowi lub przełożonemu, którzy zgodnie z prawem coś nakazują lub czegoś zakazują, i po upomnieniu trwa w nieposłuszeństwie.

Tenże «Symbol nicejsko-konstantynopoliński» stanowi część «Wyznania wiary», opracowanego ostatnio przez Kongregację Nauki Wiary¹, które w szczególny sposób zobowiązani są składać niektórzy wierni, gdy obejmują urząd bezpośrednio lub pośrednio związany z głębszymi poszukiwaniami w dziedzinie prawd wiary i obyczajów lub ze sprawowaniem określonej władzy w Kościele.

2 «Wyznanie wiary» zawiera najpierw «Symbol nicejsko-konstantynopoliński», a następnie trzy stwierdzenia, czy też akapity, mające na celu dokładniejsze określenie hierarchii prawd wiary katolickiej, które Kościół w ciągu wieków zgłębiał lub też będzie musiał jeszcze wnikliwiej zgłębić pod przewodnictwem Ducha Świętego, który «doprowadzi go do całej prawdy» (por. J 16, 13).

Pierwszy akapit, w którym czytamy: «Wierzę również mocno w to, co jest zawarte w słowie Bożym, spisany lub przekazany przez Tradycję, a co Kościół, jako objawione przez Boga, podaje do wierzenia, tak w Nauczaniu uroczystym, jak i w zwyczajnym Nauczaniu powszechnym»,⁴ we właściwy sposób potwierdza powszechne prawodawstwo Kościoła i znajduje odpowiednik w kan. 750 Kodeksu Prawa Kanonicznego⁵ i w kan. 598 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich.

Trzeci akapit, który brzmi: «Przyjmuję nadto z religijnym posłuszeństwem woli i umysłu naukę głoszoną przez Papieża czy też przez Kolegium Biskupów sprawujących autentyczny Urząd Nauczycielski, także wtedy, gdy nie jest ona podawana z intencją definitywnego jej określenia»,⁷ zawarty jest w kan. 752 Kodeksu Prawa Kanonicznego⁸ i w kan. 599 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich.

Natomiast drugi akapit, w którym czytamy: «Z przekonaniem przyjmuję i uznaję również wszystkie i poszczególne prawdy, które Kościół w sprawach wiary i moralności podaje w sposób ostateczny»,¹⁰ nie znajduje odpowiednika w żadnym kanonie Kodeksów Kościoła katolickiego. Ten akapit «Wyznania wiary» jest niezwykle ważny, dotyczy bowiem prawd nierozzerwalnie związanych z Bożym objawieniem. Prawdy te, które w dziejach rozwoju doktryny katolickiej są przejawem szczególnej inspiracji, jakiej Duch Boży udziela Kościołowi, aby dopomóc mu w głębszym zrozumieniu jakiejś prawdy w dziedzinie wiary lub obyczajów, są ze sobą powiązane z przyczyn historycznych lub też na mocy logicznego wynikania.

Świadomi zatem wspomnianej konieczności, po dojrzałym namyśle postanowiliśmy wypełnić tę lukę w następujący sposób:

A) Kan. 750 Kodeksu Prawa Kanonicznego będzie się odtąd składał z dwóch paragrafów: w pierwszym z nich znajdzie się tekst dotychczasowego kanonu, a w drugim tekst nowy, tak że w całości kan. 750 będzie brzmiał:

Kan. 750 — § 1. *Wiarą boską i katolicką należy wierzyć w to wszystko, co jest zawarte w słowie Bożym, spisany lub przekazany, a więc w jednym depozycie wiary powierzonym Kościołowi, i co równocześnie jako przez Boga objawione podaje do wierzenia Nauczycielski Urząd Kościoła, czy to w uroczystym orzeczeniu, czy też w zwyczajnym i powszechnym nauczaniu; co mianowicie ujawnia się we wspólnym uznaniu wiernych pod kierownictwem świętego Urzędu Nauczycielskiego. Wszyscy więc obowiązani są unikać doktryn temu przeciwnych.*

§ 2. *Ponadto należy bez zastrzeżeń przyjąć i zachowywać również wszystkie i poszczególne prawdy dotyczące wiary i obyczajów, które Magisterium Kościoła ogłasza w sposób ostateczny, to znaczy te, które są wymagane, aby gorliwie strzec i wiernie przekazywać sam depozyt wiary; kto zatem odrzuca te prawdy, które należy przyjąć w sposób definitywny, sprzeciwia się nauczaniu Kościoła katolickiego.*

W kan. 1371 n. 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego należy odpowiednio dodać odwołanie do kan. 750, § 2, tak aby w całości kan. 1371 brzmiał odtąd następująco:

Kan. 1371 — *Powinien być sprawiedliwie ukarany:*

1° kto poza wypadkiem, o którym w kan. 1364, § 1, głosi naukę potępioną przez Biskupa Rzymskiego lub przez sobór powszechny, bądź z uporem odrzuca naukę o której w kan. 750, § 2 lub w kan. 752, i nie odwołuje tego mimo upomnienia ze strony Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza;

2° kto w inny sposób okazuje nieposłuszeństwo Stolicy Apostolskiej, ordynariuszowi lub przełożonemu, którzy zgodnie z prawem coś nakazują lub czegoś zakazują, i po upomnieniu trwa w nieposłuszeństwie.

B) Kan. 598 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich będzie się odtąd składał z dwóch paragrafów: w pierwszym z nich znajdzie się tekst dotychczasowego kanonu, a w drugim tekst nowy, tak że w całości kan. 598 będzie brzmiał:

Kan. 598 — § 1. *Wiarą boską i katolicką należy wierzyć w to wszystko, co jest zawarte w słowie Bożym, spisany lub przekazany, a więc w jednym depozycie wiary powierzonym Kościołowi, i co równocześnie jako przez Boga objawione podaje do wierzenia Nauczycielski Urząd Kościoła, czy to w uroczystym orzeczeniu, czy też w zwyczajnym i powszechnym nauczaniu; co mianowicie ujawnia się we wspólnym uznaniu wiernych pod kierownictwem*

świętego Urzędu Nauczycielskiego. Wszyscy wierni są więc obowiązani unikać doktryn, które nie są z tym zgodne.

§ 2. Ponadto należy bez zastrzeżeń przyjąć i zachowywać również wszystkie i poszczególne prawdy dotyczące wiary i obyczajów, które Magisterium Kościoła ogłasza w sposób ostateczny, to znaczy te, które są wymagane, aby gorliwie strzec i wiernie przekazywać sam depozyt wiary; kto zatem odrzuca te prawdy, które należy przyjąć w sposób definitywny, sprzeciwia się nauczaniu Kościoła katolickiego.

Kan. 1436 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich należy odpowiednio uzupełnić o słowa odwołujące się do kan. 598, § 2, tak aby w całości kan. 1436 brzmiał następująco:

Kan. 1436 — § 1. Kto zaprzecza prawdzie, której przyjęcie nakazuje boska i katolicka wiara, lub podaje ją w wątpliwość, lub też odrzuca całkowicie wiarę chrześcijańską i nie odwołuje tego, gdy zostanie napomniany zgodnie z prawem, winien zostać ukarany ekskomuniką większą jako heretyk lub apostata; duchownemu można ponadto wymierzyć inne kary, nie wyłączając pozbawienia urzędu.

§ 2. Poza tymi przypadkami, kto z uporem odrzuca prawdę, która została uznana za definitywnie obowiązującą przez Biskupa Rzymu lub Kolegium Biskupów mocą autentycznego Urzędu Nauczycielskiego, albo kto głosi twierdzenia potępione przez nich jako błędne, i nie odwołuje tego, gdy zostanie napomniany zgodnie z prawem, winien ponieść stosowną karę.

Zarządzamy, aby wszystkie postanowienia zawarte w niniejszym Liście Apostolskim, wydanym «*motu proprio*», miały odtąd moc obowiązującą, i nakazujemy włączyć je do powszechnego prawodawstwa Kościoła katolickiego, odpowiednio do Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, tak jak ukazano powyżej, nie bacząc na jakiegokolwiek względy przeciwne.

Rzym, u Świętego Piotra, 18 maja 1998 r., w dwudziestym roku naszego Pontyfikatu.

Jan Paweł II, pp

Nieposłuszeństwo w sprawach doktrynalnych. Nauczanie doktryny potępionej przez Biskupa Rzymu lub Sobór Powszechny. Polega to na głoszeniu nauki potępionej przez biskupa Rzymu lub przez Święty Sobór powszechny. Należy rozumieć, że doktryna potępiona to zdania, twierdzenia, opinie dotyczące wiary i obyczajów, które są wprost odrzucone przez w/w osoby. Potępienia nie stanowią zwykłe zakazy. Nauczanie doktryny potępionej rozumie się jako rozpowszechnianie publiczne jak i prywatne, pisemne bądź też ustne.

Odrzucanie prawd de fide tenenda. Papież Jan Paweł II uzupełnia kanon 750 w nowy paragraf 2, który brzmi: *Należy przyjąć i strzec w całości i z osobna wszystko to co*

zostało w sposób definitywnie ogłoszone przez Urząd Nauczycielski Kościoła, a więc to co jest niezbędne do świętego strzeżenia oraz do wiernego objaśnienia depozytu wiary, dlatego sprzeciwia się nauce każdy. Prawdy wiary podane do wierzenia przez Kościół dotyczą istotnie z objawieniem Bożym. Kto uporczywie odrzuca prawdy podane aktem definiującym, czyli kto ich nie przyjmuje tym samym wyłącza się z Kościoła katolickiego.

Odrzucenie doktryny, która nie jest zdefiniowana jako ostateczna. Przedmiotem wiary są prawdy, które NUK nie podaje w sposób definiujący, ale jako doktrynę, która jest przedkładana w nauczaniu zwyczajnym i powszechnym. Należy przyjąć z woli posłuszeństwa naukę Papieża, czy też Kolegium Biskupów. Kościół ze swej istoty ma zadanie i obowiązek strzec czystości wiary i zasad moralnych. Kościół ma strzec prawdy objawionej, badać ją, wiernie głosić i wypełniać.

Stwierdzenie uporu sprawcy. Do zaistnienia nieposłuszeństwa wymagane są dwa warunki, aby sprawca spełnił:

1. uporczywe odrzucanie nauki Kościoła
2. brak lub zaniechanie odwołania błędów doktrynalnych.

Należy zawsze stwierdzić upór poprzez upomnienia. Trwając w uporze przestępca okazuje wzgardę bezpośrednio wobec ustawy oraz pośrednio wobec władzy kościelnej. Przestępstwo dokonane jest tylko wtedy, gdy sprawca pomimo upomnienia nie odwołuje swoich błędów. Jeżeli odwoła swoje zarzuty będzie bezkarności sprawcy. Sposób odwołania ustala urząd kościoła lub osoba która udziela upomnienia. Gdy odwołuje się błędy należy podać czas, miejsce popełniania, oskarżania, sposobu nieposłuszeństwa.

Nieposłuszeństwo wobec zarządzeń władzy kościelnej. Za posłuszeństwem przemawia dobro wspólnoty, bo przełożeni są fundamentem jedności. Nieposłuszeństwo wobec władzy kościelnej jest nieposłuszeństwem Stolicy Apostolskiej (chodzi o Biskupa Rzymu, dykasterie Kurii Rzymskiej). Aby zaistniało przestępstwo nieposłuszeństwa, sprawca musi:

1. nie wykonywać zarządzeń, poleceń
2. wykonanie bez woli przełożonego

Stwierdzenie uporu sprawcy. Upór to wzgarda dla władzy kościelnej. Konieczność uporu zawsze jest wymagana do wymierzenia cenzury. Do stwierdzenia uporu wystarczy, że przełożony poprzestanie na jednym upomnieniu. Ma to być upomnienie kanoniczne. Uprawnionym do udzielania upomnienia kanonicznego jest Stolica Apostolska lub Ordynariusz.

Sankcja karna . za nieposłuszeństwo w sprawach doktrynalnych jest sankcja karna. Kanon 1349 jest kanonem łagodzącym, zezwala sędziemu na odstąpienie od ukarania sprawcy. To uprawnienie jest uwarunkowane pewnymi okolicznościami:

1. niepełne używanie rozumu
2. bojaźń będąca przyczyną przestępstwa
3. nietrzeźwość lub inne zakłócenia umysłu.

Należy zawsze wymierzać karę sprawiedliwą a więc:

- a. musi być wymierzona przez kompetentnego przełożonego
- b. wymiar jej nastąpił za przestępstwo
- c. wymierzona została na drodze sądowej.

Temat 3. Odwołanie się od decyzji Biskupa Rzymskiego do Soboru Powszechnego lub Kolegium Biskupów⁹.

Papież posiada najwyższą władzę zwyczajną w Kościele. Jest zastępcą Chrystusa, pasterzem całego Kościoła. Nie podlega żadnej władzy ludzkiej. Przesłupstwo uderza zawsze w prymat papieża i jego władzę. Decyzji papieża nikt nie może podważyć, nawet w postaci apelacji do Soboru Powszechnego lub Kolegium Biskupów. Biskup rzymski nie może być sądzony przez nikogo. Ustawa karna nawołuje tylko do doktryny, która głosi wyższość soboru nad papieżem, a to w konsekwencji dopuszcza się możliwość odwołania się od decyzji Biskupa Rzymskiego do Soboru lub Kolegium Biskupów.

Temat 4 Publiczne wzniecanie niechęci lub nienawiści oraz podburzanie do nieposłuszeństwa¹⁰.

Są dwa przestępstwa uderzające w Stolicę Apostolską oraz Ordynariusza, co do ich jurysdykcji.

⁹ **Kan. 1372.** Kto od aktu Biskupa Rzymskiego odwołuje się do soboru powszechnego lub do Kolegium Biskupów, winien być ukarany cenzurą.

¹⁰ **Kan. 1373.** Kto publicznie wzbudza niechęć lub nienawiść podwładnych względem Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza z powodu jakiegoś aktu władzy lub posługi kościelnej albo prowokuje podwładnych do nieposłuszeństwa wobec nich, winien być ukarany interdyktem lub innymi sprawiedliwymi karami.

1. Publiczne wzniesienie niechęci do Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza
2. nakłanianie wiernych do nieposłuszeństwa wobec Stolicy Apostolskiej lub własnego ordynariusza.

Wierni zawsze są zobowiązani do zachowania wspólnoty z Kościołem. Kościół nie wyklucza prawa i obowiązków wiernych do wyjawiania swojego zdania. Wzniesienie niechęci należy rozumieć takie działanie, które może u podwładnych wzbudzić uczucie niechęci do Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza. Podburzanie, prowokowanie do nieposłuszeństwa to nakłanianie wiernych do takich zachowań które będą wyrazem sprzeciwu okazanego wobec zarządzeniom Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza. Adresatami czynów przestępczych jeżeli chodzi o Stolicę Apostolską zawsze są wierni Kościoła. Natomiast adresatami czynów przestępczych wobec ordynariusza zawsze są jego diecezjanie. Przestępcy zawsze owinni być ukarani interdyktem bądź inną sprawiedliwą karą. Wymierzając karę sędzia musi być przekonany u uporze sprawcy, bo inaczej cenzura będzie nieważna.

Temat 5. Przynależność do stowarzyszenia spiskującego przeciwko Kościołowi¹¹.

Przestępstwem przeciwko Kościołowi jest:

1. zapisanie się do stowarzyszenia działającego przeciwko Kościołowi. Zapisuje się do stowarzyszenia ten, kto chociaż w akcie nie formalnym został przyjęty przez jego przełożonych. Przestępstwo podstawowe.
2. popieranie takiego stowarzyszenia. Chodzi o działanie, które mają na celu wzrostu nowych członków, którzy rozpowszechniają ideologie takiego stowarzyszenia. Może to być także wspieranie finansowe takiego stowarzyszenia. Przestępstwo kwalifikowane.
3. kierowanie takim stowarzyszeniem. Przestępstwo kwalifikowane.

Cały czas chodzi o takie stowarzyszenia, które spiskują, knują przeciwko Kościołowi. Stowarzyszeni to winno być zorganizowane, oparte na zasadzie dobrowolności, wrogo działając przeciw Kościołowi. Do popełnienia przestępstwa potrzebna jest zgoda sprawcy do wstąpienia oraz że był świadomy dokonanego wyboru. Kodeks z 1917 roku wskazywał na takie stowarzyszenie jak masoneria. Nowe prawo kanoniczne nie wskazuje na

¹¹ **Kan. 1374.** Kto zapisuje się do stowarzyszenia działającego w jakikolwiek sposób przeciw Kościołowi, powinien być ukarany sprawiedliwą karą; kto zaś popiera tego rodzaju stowarzyszenie lub nim kieruje, powinien być ukarany interdyktem.

takie stowarzyszenia. Kościół wypowiedział się jedynie, że nie ulega zmianie negatywna opinia Kościoła w sprawie stowarzyszeń masonskich. Katolików obowiązuje zakaz wstępowania do masonerii. Przekroczenie tego nakazu jest grzechem ciężkim – nie można przystąpić do Komunii świętej. Przepięstwo przynależności do stowarzyszeń spiskujących zagrożone jest sankcją karną obligatoryjną. Kto popiera czynnie lub kieruje stowarzyszenia zagrożeni są karą interdylktu. Są karani tylko wtedy, gdy po kanonicznym upomnieniu dalej trwają w uporze.

Temat 6. Naruszenie swobód kościelnych¹².

Swobodnemu wypełnieniu Kościoła przeszkadza ten, kto ogranicza możliwość wykonywania posługi. Przeszkody te mogą mieć charakter **fizyczny** lub **moralny**. Posługą kościelną są wszystkie akty władzy święceni. Swobodnej posłudze przeszkadza ten, kto utrudnia lub uniemożliwia przepowiadanie Słowa Bożego, sprawowanie sakramentów, odprawianie nabożeństw. Władzą kościelną jest władza rządu, czyli władza *ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza*. Dobra święte są to rzeczy, które aktem poświęcenia lub błogosławienia zostały przeznaczone do kultu Bożego. Dobra kościelne to dobra doczesne, rzeczy ruchome i nieruchome, które należą do Kościoła Powszechnego, Stolicy Apostolskiej. Kolejne przestęstwo to wywieranie nacisku na wyborcę lub wybieranego. Wywieranie nacisku, który zmusza do głosowania na określonego kandydata.

Temat 7. Profanacja rzeczy świętych¹³.

Kodeks z 1917 roku wyróżniał to przestęstwo jako świętokradztwo. Obowiązywało to także znieważenia zwłok, grobów, cmentarzy, kościołów. Obecny Kodeks Jana Pawła II ujmuje tylko przestęstwa profanacji rzeczy świętych ruchomych i nieruchomych.

Profanacja oznacza znieważenie miejsca lub przedmiotu kultu religijnego. Miejsce święte to miejsce, które zostało poświęcone lub błogosławione.

1. **rzeczy święte nieruchome** – kościoły, kaplice, oratoria, cmentarze, ołtarze stałe.

¹² **Kan. 1375.** Ci, którzy przeszkadzają w swobodnym wypełnianiu posługi, wyboru lub władzy kościelnej albo w zgodnym z prawem korzystaniu z dóbr sakralnych lub innych dóbr kościelnych, albo wywierają nacisk na wyborcę lub wybranego bądź tego, kto wykonał akt władzy lub posługę kościelną, może być ukarany sprawiedliwą karą.

¹³ **Kan. 1376.** Kto profanuje rzecz świętą, ruchomą czy nieruchomą, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

2. **rzeczy święte ruchome** – to te rzeczy, które aktem poświęcenia przeznaczone są do kultu Bożego (obrazy, relikwie, kielichy, patena, ołtarze przenośne itp.) profanacja tych rzeczy dokonuje się poprzez użycie ich do celów świeckich np. użycie kielicha mszalnego do spożywania napojów.

Profanacja rzeczy świętych ruchomych i nieruchomych zagrożona jest sankcją *ferendae sententiae*.

Temat 8. Bezprawna alienacja dóbr kościelnych¹⁴.

Przedmiotem ochrony są dobra, które stanowią majątek publiczny osoby prawnej. Dobra nie mogą przechodzić bez pozwolenia kompetentnej władzy kościelnej. Dobra podlegają ochronie cywilno – prawnej.

Tytułem karalnej alienacji może być sprzedaż, zamiana, użyczenie, darowizna, obciążenie majątkowe.

Przestępstwa nie stanowi odmowa przyjęcia darowizny. Przestępstwem nie jest również alienacja dokonana zgodnie z prawem. Czynu przestępczego może dokonać się osoba, która zarządza majątkiem kościelnym i alienuje dobra bez zezwolenia kompetentnej władzy. Przestępstwa nie popełniają osoby, które nabywają majątek bezprawnie alienowany. Za przestępstwo alienacji dóbr kościelnych grozi kara *ferendae sententiae*, sędziemu pozostawia się roztropne wymierzenie kary.

UZURPACJA KOŚCIELNYCH ZADAŃ ORAZ PRZESTĘPSTWA ZWIĄZANE Z ICH WYKONYANIEM (kan. 1378 - 1389)

Temat 1. Przestępstwa związane ze sprawowaniem sakramentu pokuty i Eucharystii¹⁵.

¹⁴ **Kan. 1377.** Kto alienuje dobra kościelne bez przepisanej prawem zezwolenia, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

¹⁵ **Kan. 1378 § 1.** Kapłan, który działa wbrew przepisowi [kan. 977](#), podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej.

Rozgrzeszenie współnika grzechu przeciwko VI Przykazaniu Bożemu. Papież Benedykt XIV zabronił w 1741 roku udzielania absolucji sakramentalnej własnemu współnikowi grzechu przeciwko VI przykazaniu. Obowiązywało również sankcja nieważności. Do tych zamierzeń i Kodeks z 1917 jak również z 1983 w znacznej mierze nawiązał.

Do ważnego udzielania rozgrzeszenia wymagane jest, aby były ważne święcenia oraz otrzymane upoważnienie otrzymane od Kościoła. Rozgrzeszenie współnika jakim jest uczestniczenie z nim przeciwko VI przykazaniu jest nieważne (chyba że w okoliczności śmierci). Oprócz nieważności spada na niego kara *latae sententiae*, która zastrzeżona jest Stolicy Apostolskiej.

Do istotnych znamion przestępstwa zalicza się:

- a. udział spowiednika z penitentem w grzechu przeciwko VI przykazaniu
- b. udzielanie absolucji od popełnionego czynu.

Grzech musi być ciężki po stronie spowiednika i penitenta. Jeśli znamiona grzechu występują tylko po jednej stronie wówczas udzielona absolucja nie jest przestępstwem. Jeśli grzech jest ciężki, ale tylko jako akt wewnętrzny (np. myśli, pragnie) to jego rozgrzeszenie nie ma znamiona przestępstwa.

Wspólnikiem grzechu kapłana może być każda osoba (mężczyzna i kobieta), nawet jeżeli doszło do zgrzeszenia kiedy nie miał jeszcze święceń a grzech taki nie był odpuszczony. Przestępstwa dokonuje duchowny z chwilą udzielania absolucji sakramentalnej (gdy wymawia formułę rozgrzeszenia). Jeżeli penitent uzyskał rozgrzeszenie innego kapłana za popełniony czyn, to spowiednik również może udzielić absolucji swojemu współnikowi. Zakaz absolucji odnosi się do grzechu niedopuszczonego. W niebezpieczeństwie śmierci spowiednik ważnie i godziwie udziela absolucji swojemu współnikowi, nawet jeżeli byłby dostępny inny kapłan. Jest to troska Kościoła o zbawienie dusz.

Kodeks z 1917 roku nawet za samą symulację grzechu przewidywał karę. Kodeks z 1983 pomija kwestię absolucji symulowanej.

§ 2. Podlega wiążącej mocą samego prawa karze interdyktu lub, jeśli jest duchownym, suspensy:

1° kto nie mając święceń kapłańskich usiłuje sprawować liturgiczną czynność Ofiary eucharystycznej;

2° kto oprócz wypadku, o jakim w § 1, nie mogąc dać ważnie absolucji sakramentalnej, usiłuje jej udzielić albo słucha sakramentalnej spowiedzi.

§ 3. W wypadkach, o których w § 2, można odpowiednio do ciężkości przestępstwa dołączyć inne kary, nie wyłączając ekskomuniki.

Ważnej absencji nie może udzielić osoba świecka oraz kapłan nie mający upoważnienia do spowiadania wiernych. Kapłan, który rozgrzesza bez zezwolenia udziela jej w sposób nieważny. Taka absencja jest nieważna. Dlatego przestępstwo popełnia on, kto nieważnie lub symuluje absencję.

Rozgrzeszenie współnika grzechu przeciwko VI przykazaniu zagrożone jest karą ekskomuniki *latae sententiae*, zastrzeżoną Stolicy Apostolskiej. Przestępstwo to jest zastrzeżone Kongregacji nauki Wiary. Skarga karna mija po upływie 10 lat od dnia jej popełnienia.

Usiłowanie odprawiania Mszy św., przez niemającego święceń kapłańskich.
Ważnie sprawuje tylko kapłan który ma święcenia (ważne). Kto nie ma święceń prezbiteratu czy biskupstwa nie może ważnie celebrować Mszy św. Przestępstwo to mogą popełnić diakoni, wierni świeccy, zakonnicy oraz ci którzy przyjęli święcenia nieważnie. Przestępstwa nie popełnia kapłan ukarany suspensą, interdyktem, ekskomuniką lub usunięciem ze stanu duchownego, chociaż prawo ze względu na skutki tych kar zabrania mu sprawowania Ofiary Eucharystycznej. W tym wypadku celebrowanie Mszy jest ważne, ale niegodziwe. Nikogo świeceń nie można pozbawić, lecz można jedynie zakazać. Przestępstwo dokonane jest z chwilą rozpoczęcia Eucharystii. Do przestępstwa nie można zaliczyć aktora, który gra w Mszy, diakona, który uczy się odprawiać. Osoba świecka, która usiłuje odprawiać Msze popada w karę interdyktu *latae sententiae*. Jeżeli jest to duchowny to zaciąga karę suspensy.

Uzurpowanie władzy spowiednika. Istnieją dwa typy przestępstw za czyny naruszające sakrament pokuty:

- a. udzieleniu absencji sakramentalnej lub same słuchanie spowiedzi
- b. udzielenie rozgrzeszenia

Kapłan musi mieć ważne przyjęte święcenia oraz musi mieć odpowiednie upoważnienie do spowiadania wiernych. Spowiadać mogą tylko prezbiterzy, biskupi. Sama władza świeceń nie wystarcza, aby można było spowiadać. Potrzebne jest uprawnienie. Sprawcą przestępstwa może być każdy kto nie ma święceń kapłańskich (osoba świecka, diakon) lub przyjął je nieważnie. Może nim być również kapłan nie mający upoważnienia. Przestępstwo jest dokonane z chwilą wypowiedzenia *I ja odpuszczam tobie grzechy...* Gdy kapłan nie ma upoważnienia i słucha spowiedzi to w chwili wyznania chociażby jednego grzechu, nawet lekkiego popełnia przestępstwo. Osoba świecka uzurpujająca władzę do spowiadania popada w karę *latae sententiae*. Jeżeli jest to duchowny to popada w karę suspensy *latae sententiae*. W innych przypadkach może być ukarany także karą ekskomuniki.

Temat 2. Fikcyjne udzielanie sakramentów¹⁶.

Prawo kanoniczne nie wymienia pozostałych sakramentów ale ustanowił sankcje karną za symulację sprawowanych sakramentów. Ochroną prawną objęty jest sakrament:

- chrztu
- bierzmowania
- małżeństwa
- namaszczenia chorych
- święcenia diakonatu
- święcenia prezbiteratu i biskupstwa.

Nie stanowią przestępstwa symulowane akty kultu publicznego takie jak błogosławieństwa czy poświęcenia. Symulacja sakramentów polega na tym, że sprawca rozmyślnie podejmuje czynności zewnętrzne, które pozorują udzielenie sakramentu. W rzeczywistości sprawca nie udziela sakramentu, bo nie ma święceń. Kto udziela sakramentów winien mieć prawne warunki. Winien także zachować zewnętrzne gesty, wypowiedzianie formuł modlitw. Sprawcą przestępstwa może być osoba duchowne lub świecka. Przykładem może być kapłan udzielających święceń biskupich lub diakon odprawiający Mszę. Za symulację sprawowania sakramentów jest kara obligatoryjna.

Temat 3. Symoniackie udzielanie lub przyjmowanie sakramentów¹⁷.

Szafarz ma prawo do otrzymania ofiary, która nie może być zapłatą za udzielony sakrament. Nigdy nie można odmówić udzielenia sakramentów bez wynagrodzenia. Kościół nie chce kupczyć sakramentami, dlatego obarcza odpowiedzialnością karną którzy w sposób symoniacki udzielają lub przyjmują sakrament. Symonia to inaczej świętokupstwo. Pochodzi to od Szymona Maga, który chciał od Apostołów kupić władzę udzielania Ducha Świętego.

Do istotnych elementów należy:

1. zawarcie umowy pomiędzy szafarzem i przyjmującym sakrament
2. udzielenie sakramentu - za dobra doczesne (pieniądze, urzędnia, cenne przedmioty)

¹⁶ **Kan. 1379.** Kto oprócz wypadków, o których w [kan. 1378](#), symuluje udzielanie sakramentu, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

¹⁷ **Kan. 1380.** Kto stosując symonię sprawuje lub przyjmuje sakrament, powinien być ukarany interdyktem lub suspensą.

taka umowa nie musi spełniać formalno prawnych wymogów. Może ona być milcząca. Przepięstwo jest dokonane wówczas, gdy umowa zostanie zrealizowana. Za udzielenie sakramentu w sposób symoniacki jest kara interdylktu lub suspensy *ferendae sententiae*.

Temat 4. Uzurpowanie urzędu kościelnego¹⁸.

Są ustanowione dwa typy przestępnego działania:

1. uzurpacja urzędu kościelnego – tutaj jest uzurpacja w sensie ścisłym
2. bezprawne jego zatrzymanie – prawnie zrównane jest z uzurpacją.

Urzędem kościelnym jest każde zadanie ustanowione na stałe dla osiągnięcia duchowego celu. Do ważnego otrzymania urzędu potrzebna jest prowizja kanoniczna, która jest aktem prawnym o charakterze administracyjnym.

Uzurpacja jest wtedy, gdy sprawca wchodzi w jego posiadanie w sposób bezprawny, czyli bez prowizji kanonicznej. Uzurpacja urzędu winna być czynem świadomym i dobrowolnym. Tylko wtedy możemy mówić o przestępcwstwie. Urząd kościelny traci się:

- a. na skutek kary za popełnione przestępcwstwo
- b. po upływie wyznaczonego czasu
- c. w wyniku rezygnacji
- d. przeniesienia
- e. usunięcia lub pozbawienia
- f. po osiągnięciu określonego wieku.

Kto zatrzymuje taki urząd działa wbrew zakazowi. Zagrożone jest karą obligatoryjną *ferendae sententiae*. Określenie kary należy do sędziogo.

Temat 5. Bezprawne udzielanie święceń.

Udzielenie sakry biskupiej bez upoważnienia papieskiego¹⁹. Nikt nie może udzielić święceń bez zgody papieża. Inaczej grozi to karą *latae sententiae*, zastrzeżonej Stolicy

¹⁸ **Kan. 1381 § 1.** Ktogołwiek uzurpuje sobie urząd kościelny, powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

§ 2. Uzurpacji równa się niezgodne z prawem zatrzymanie urzędu po jego pozbawieniu lub ustaniu.

Apostolskiej. Udzielający jak i przyjmujący podlegają karze suspensy zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej.

W Prawie Kanoniczny z 1917 r. przestępstwo popełniali:

1. biskup udzielający konsekracji
2. Biskupi asystujący
3. kapłan, który przyjął konsekrację.

Były one obwarowane najsurowszą karą ekskomuniką *latae sententiae*, zastrzeżona Stolicy Apostolskiej.

W Kodeksie Jana Pawła II przestępstwo popełnia biskup, który bezprawnie konsekruje jak i kapłan, który przyjmuje sakrę. Obaj ponoszą tę samą karę. Współkonsekratorzy dokonują konsekracji jak również główny konsekrator przez włożenie rąk (materia) i wypowiedzenie słów konsekracji (forma).

Czy potrzebni są współkonsekratorzy ? Udział współkonsekratorów ważny jest do godziwości a nie do ważności. Wynika stąd, że nie są potrzebni. Zatem nie podlegają karze ekskomuniki za nielegalne udzielenie sakry biskupiej.

Konsekracja biskupa bez mandatu papieża jest szkodliwa dla jedności Kościoła. Jest to akt nieposłuszeństwa wobec Biskupa rzymskiego. Takie nieposłuszeństwo zawiera w sobie odrzucenie prymatu papieża. Jan Paweł II wyraźnie mówi, że jest to przestępstwo schizmy.

Przestępstwo popełniają:

1. biskup – główny konsekrator – podlega karze schizmy
2. biskupi asystujący przy świeceniach – karani za popełnienie przestępstwa schizmy
3. kapłan przyjmujący sakrę – karany za przyjęcie bezprawnie sakry biskupiej

*Udzielenie święceń bez wymaganych dymisoriów*²⁰. Kandydatom do święceń prezbiteratu i diakonatu może udzielić ich własny biskup lub biskup, który otrzymał dymisoria. Do udzielenia święceń obrządku wschodniego potrzebny jest indult apostolski.

Dymisoria to pisemne upoważnienie konieczne do godziwego udzielenia święceń, wystawione przez własnego biskupa, aby mógł udzielić święceń kandydatowi, który nie jest jego podwładnym.

¹⁹ **Kan. 1382.** Biskup, który bez papieskiego mandatu konsekruje kogoś na biskupa, a także ten, kto od niego konsekrację przyjmuje, podlegają ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej.

²⁰ **Kan. 1383.** Biskup, który wbrew przepisowi [kan. 1015](#) wyświęcił obcego podwładnego bez zgodnych z prawem dymisoriów, podlega przez rok zakazowi udzielania święceń. Kto zaś przyjął święcenia, jest mocą samego faktu suspendowany od przyjętego święcenia.

Przestępstwo popełnia biskup, który obcemu kandydatowi udziela święceń diakonatu lub prezbiteratu bez upoważnienia. Przestępstwa również dopuszcza się ten, kto przyjmuje święcenia. Dokonuje się to przestępstwo z chwilą zakończenia obrzędu święceń. Przestępstwa te karane są karą *latae sententiae*. Biskup bez dymisoriów podlega karze ekspiacyjnej. Zabrania mu się świecić przez 1 rok. Wyświęcony zaciąga karę suspensy.

Temat 6. Niezgodne z prawem sprawowanie zadań kapłańskich lub innych świętych posług²¹.

Święta posługa wiąże się z czynnościami, które wykonywane są przez duchownych (diakona, prezbitera, biskupa) podmiotem przestępstwa mogą być duchowni i świeccy. Polega to na uzurpacji zadania kapłańskiego. Kanon 1384 obwarował sankcją karna nadużycia, jakie mogą się zdarzyć w dziedzinie przepisów dyscyplinarnych. Kapłan może popełnić:

- lekceważenie przepisów liturgicznych
- nieważne lub niegodziwe asystowanie przy małżeństwie
- nieprawne udzielanie absencji generalnej.

Uzurpuje zadania kościelne ten kto:

- dokonuje konsekracji i poświęceń
- dyspensuje od ślubów prywatnych
- głosi homilię

Sędzia może wymierzyć sprawiedliwą karę lub odstąpić od ukarania.

Temat 7. Bezprawne osiągnięcie zysku z ofiar mszalnych²².

²¹ **Kan. 1384.** Kto oprócz wypadków, o których w [kan. 1378-1383](#), niezgodnie z prawem sprawuje zadanie kapłańskie lub inną świętą posługę, może być ukarany sprawiedliwą karą.

²² **Kan. 1385.** Kto niezgodnie z prawem czerpie zysk z ofiar mszalnych, powinien być ukarany cenzurą lub inną sprawiedliwą karą.

Ofiary mszalne to kwoty pieniężne składane przez wiernych dla kapłana, aby odprawił Mszę świętą zgodnie z intencją. Nie jest to jednak zapłata za Mszę, gdyż była by to symonia. Przyjęta ofiara aplikuje kapłana do odprawienia Mszy św., zgodnie z intencją ofiarodawcy.

Ofiary mszalne to dobrowolne ofiary przeznaczone na utrzymanie kapłana. Również one wspierają dzieła kościelne. Kościół w trosce o świętość Ofiary Eucharystycznej zabezpiecza przed możliwością nadużyć, wypaczeń. Przystępczym czynem jest gromadzenie ofiar i intencji mszalnych oraz przekazanie ich innemu celebransowi z zyskiem dla siebie. Do przestępstwa należy również:

1. łączenie intencji i ofiar mszalnych, gdy zostały kapłanowi przekazane oddzielnie. Należy odprawić tyle mszy ile intencji i ofiar zostało przyjętych (nawet jeżeli są bardzo skromne ofiary)
2. zaniżanie liczby Mszy św. w stosunku do złożonej ofiary, gdy ofiarodawca nie określił liczby mszy św.
3. zatrzymanie dla siebie ofiary ze Mszy św binowanej i trynowanej, które należało przekazać na określone cele przez ordynariusza.
4. przyjmowanie ofiary w wypadku koncelebry, gdy dla kapłana jest to druga Msza odprawiana tego samego dnia
5. domaganie się przyjęcia od ofiarodawcy stypendium wyższego niż określa to prawo partykularne
6. uszczuplanie ofiar, które polega na przekazaniu intencji do odprawienia innym kapłanom, ale bez całej przyjętej ofiary mszalnej.

Za te przestępstwa sprawca może być ukarany cenzurą, to znaczy ekskomuniką, interdyktem lub suspensą.

Temat 8. Przekupstwo²³.

Są dwa typy czynów przestępczych. Przestępstwo popełnia:

1. ten, kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej w zamian za wykonanie zadania kościelnego

²³ **Kan. 1386.** Kto cokolwiek daruje lub przyrzeka, aby ktoś wypełniając zadanie w Kościele coś niezgodnie z prawem uczynił lub opuścił, ma być ukarany sprawiedliwą karą; również ten, kto te dary lub przyrzeczenia przyjmuje.

2. ten, kto przyjmuje ofiarowane dary lub złożone obietnice za wykonanie zadania kościelnego.

Przestępstwa dokonuje ten, kto przyjmuje korzyść materialną lub jej obietnicę. Sprawca może być ukarany sprawiedliwą karą *ferendae sententiae*.

Temat 9. Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko czystości (przestępstwo solicytacji²⁴)

Solicytacja jest to nakłanianie przez spowiednika do popełnienia grzechu przeciwko VI przykazaniu. Sprawcą przestępstwa może być tylko kapłan (prezbiter, biskup). Solicytacji dopuszcza się również kapłan, który nie ma upoważnienia spowiadania. Nie ma również znaczenia czy udzielił absencji, czy też jej odmówił. Przestępstwa nie popełnia kapłan jako penitent który nakłania spowiednika do grzechu nieczystości. Solicytacja zawsze musi pochodzić od spowiednika. Solicytacja odnosi się tylko do grzechu nieczystości. Zatem nie jest solicytacją nakłanianie do kradzieży, krzywoprzysięstwa, zabójstwa.

Znamię grzechu ma akt zewnętrzny i wewnętrzny. Solicytacją jest samo nakłanianie do grzechu seksualnego. Nakłanianie, aby mogło być przestępstwem winno być zewnętrznym grzechem ciężkim. Przestępstwo może być dokonane poprzez rozmowę, wręczenie pisma do przeczytania, umawianie się co do przyszłych grzechów, znaki, gesty, spojrzenia, dotyk. Zawsze jest konieczne aby sprawca ujawnił swój zamiar zewnętrznie w bardzo peny sposób.

Podżeganie do grzechu może być dokonane:

1. **w akcie sakramentalnej spowiedzi** – w czasie od rozpoczęcia spowiedzi do jej zakończenia. Rozpoczyna się formułą wstępną spowiedzi. Akt spowiedzi sakramentalnej kończy się z chwilą odejścia penitenta od konfesjonału, czyli po otrzymaniu lub odmówieniu rozgrzeszenia.

²⁴ **Kan. 1387.** Kapłan, który w akcie spowiedzi albo z okazji lub pod jej pretekstem nakłania penitenta do grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, powinien być stosownie do ciężkości przestępstwa ukarany suspensą, zakazami lub pozbawieniami, a w przypadkach poważniejszych wydalony ze stanu duchownego

2. **z okazji spowiedzi** – czyli bezpośrednio przed spowiedzią, gdy penitent jeszcze nie wyznał grzechów a już spotkał się z nakłanianiem go do grzechu nieczystości
3. **pod pretekstem spowiedzi** – gdy kapłan pozoruje słuchanie spowiedzi, czyli nie ma intencji spowiadania osoby, którą nakłania do grzechu nieczystego

Za przestępstwo Solicytacji przewiduje się karalność obligatoryjną w formie kar *ferendae sententiae*. Zależnie od ciężaru, sprawca powinien być ukarany suspensą, czyli karą poprawczą. Możliwe jest ukaranie karami ekspiacyjnymi w postaci zakazu sprawowania władzy, urzędu, korzystania z przywilejów. Może być również ukarany zakazem przebywania na danym terytorium. W najcięższym przypadku może być usunięty ze stanu duchownego. Skarga karna za przestępstwo Solicytacji wygasa na skutek przedawnienia po upływie 3 lat.

Temat 10. Naruszenie tajemnicy i sekretu spowiedzi oraz zniewaga sakramentu pokuty²⁵.

Ze względu na ochronę tajemnicy spowiedzi nałożony jest obowiązek:

1. zachowania tajemnicy sakramentalnej
2. zachowanie sekretu spowiedzi
3. zakaz korzystania z wiedzy pochodzącej ze spowiedzi.

Zdrada sakramentalnej tajemnicy spowiedzi. Zachowanie tajemnicy obowiązuje tylko spowiednika. Nie wolno spowiednikowi zdradzać penitenta w jakiegokolwiek przyczynie. Prawo rozróżnia **zachowanie** tajemnicy od **sekretu**. Sekret zachowują wszyscy, którzy w jakikolwiek sposób zdobyli wiadomości stanowiące przedmiot tajemnicy spowiedzi. Chodzi o wszystkie grzechy lekkie i ciężkie, publiczne i tajne które zostały wyznane na spowiedzi. Do tajemnicy spowiedzi nie zalicza się wiadomości z innych źródeł. Tajemnica sakramentalnej spowiedzi jest wtedy, gdy penitent wyznaje swoje grzechy spowiednikowi. Naruszyć spowiedź można:

1. wprost (bezpośrednio) – wyraźne wyjawienie i wskazanie penitenta

²⁵ **Kan. 1388 § 1.** Spowiednik, który narusza bezpośrednio tajemnicę sakramentalną, podlega ekskomunie wiążącej mocą samego prawa, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej. Gdy zaś narusza ją tylko pośrednio, powinien być ukarany stosownie do ciężkości przestępstwa.

§ 2. Tłumacz i inni, o których w [kan. 983, § 2](#), którzy naruszają tajemnicę, powinni być ukarani sprawiedliwą karą, nie wyłączając ekskomuniki.

2. ubocznie (pośrednio) – jest wyjawienie ale bez wskazania penitenta

Zdrada bezpośrednia różni się od pośredniej. Pośrednia stwarza okazję i niebezpieczeństwo do ujawnienia tajemnicy spowiedzi. Zasada nienaruszalności spowiedzi jest absolutna i nie dopuszcza żadnego wyjątku, ani odstępstwa. Nikt nie może zwolnić spowiednika od zasady tajemnicy spowiedzi, nawet nie może dyspensować Kościół. Spowiednik wysłuchuje grzechów, ale to Bóg odpuszcza grzechy popełnione po chrzcie. Zdrada tajemnicy spowiedzi jest grzechem ciężkim. Narusza zasadę sprawiedliwości i zniesławienia penitenta. Obowiązek tajemnicy spowiedzi istnieje całe życie, nawet po śmierci penitenta. Sankcją karna za naruszenie spowiedzi jest ekskomunika *latae sententiae*, zastrzeżone Stolicy Apostolskiej. Przepięstwo pośredniej zdrady spowiedzi określone są karami obligatoryjnymi *ferendae sententiae*. Przepięstwo zdrady spowiedzi zastrzeżone jest Kongregacji Nauki Wiary. Przedawnienie jest po 10 latach. Pośrednie naruszenie spowiedzi wygasa po 3 latach.

Zdrada sekretu spowiedzi. Sekret i tajemnica mają przedmiot identyczny. Różni się podmiot. Obowiązek spoczywa na tłumaczu, jeżeli jest pośrednikiem pomiędzy penitentem a spowiednikiem. Zdrada sekretu spowiedzi należy do przestępstw indywidualnych. Może je popełnić osoba poza spowiednikiem, która poznała tajemnice spowiedzi. Przepięstwo jest wtedy, gdy sprawca usłyszał co było na spowiedzi i powiedział dalej. Złamanie sekretu spowiedzi może być dokonane tylko w sposób bezpośredni.

Nagrywanie spowiedzi i rozpowszechnianie jej treści w środkach masowego przekazu. Za nagrywanie lub nowoczesne rozpowszechnianie tajemnicy spowiedzi grozi ekskomunika *latae sententiae*. Kara grozi tym, którzy z pogardy do sakramentu nagrywają spowiedź prawdziwą lub fikcyjną, lub publikują jej treść, rozpowszechniają ją. Ekskomunice podlegają wszyscy sprawcy i współsprawcy. Spowiedź fikcyjna to spowiedź symulowana czy to przez spowiednika czy penitenta. Przepięstwo jest wtedy, gdy dokonuje się zapis spowiedzi w całości lub w jej części. Przepięstwo jest dokonane w momencie ukazania się treści w telewizji, Internecie, prasie, książkach. Kara za ten rodzaj przestępstwa to ekskomunika *latae sententiae*.

Temat 11. Nadużycie władzy kościelnej lub urzędu kościelnego²⁶.

²⁶ **Kan. 1389 § 1.** Kto nadużywa władzy lub zadania, powinien być ukarany stosownie do wielkości czynu lub zaniedbania, nie wyłączając pozbawienia urzędu, chyba że za to nadużycie jest już ustanowiona kara ustawą lub nakazem.

Przestępstwem jest nadużycie władzy kościelnej oraz nadużycie urzędu kościelnego.

Przestępstwa ex dolo. Przestępstwo może być popełnione przez działanie lub zaniechanie wypełnienia ciężącego na władzy lub urzędzie obowiązku. Nadużywa władzy kościelnej ten, kto używa swojego urzędu do innych celów niż został mu powierzony. Przestępstwem jest wydanie nielegalnego aktu władzy kościelnej, przekraczanie kompetencji, niezachowanie przepisów. Przez nadużycie władzy należy rozumieć nadużycie każdej władzy kościelnej. Do zaistnienia tego przestępstwa winna jest wina umyślna, która jest dobrowolnym pogwałceniem prawa. Karami są np. wykluczenie, pozbawienie urzędu, stanowiska.

Przestępstwa ex culpa. Przestępstwo takie polega na braku należytej staranności. Za szkodę niedbalstwa przewidziana jest kara obligatoryjna. Wielkość kary zależy od sędziego. Sprawca musi naprawić wyrządzone zło.

PRZESTĘPSTWA FAŁSZU

(kan. 1390 - 1391)

Temat 1. Fałszywe doniesienia²⁷.

Fałszywe doniesienie o przestępstwie solicytacji. Przestępstwo to polega na oszczerczym oskarżeniu spowiednika przed przełożonym kościelnym, iż nakłaniał on penitenta do grzechu przeciwko VI przykazaniu. Prawo kanoniczne 1917 roku miało taką normę pozwalającą na doniesienie. Nowy Kodeks tego nie ma, co nie znaczy że penitent nie może donieść na spowiednika który dopuścił się Solicytacji. Jeśli penitent doniesie na niewinnego spowiednika to jego oskarżenie nie tylko jest grzechem ciężkim ale stanowi także

§ 2. Kto zaś wskutek zawinionego zaniedbania podejmuje lub pomija bezprawnie z czyjąś szkodą akt władzy kościelnej, posługi albo zadania, powinien być sprawiedliwie ukarany.

²⁷ **Kan. 1390 § 1.** Kto fałszywie donosi przełożonemu kościelnemu na spowiednika o przestępstwie, o którym w [kan. 1387](#), podlega interdiktowi wiążącemu mocą samego prawa, a jeśli jest duchownym, także suspensie.

§ 2. Kto składa przełożonemu kościelnemu inne oszczercze doniesienie o przestępstwie lub w inny sposób narusza czyjeś dobre imię, może być ukarany sprawiedliwą karą, nie wyłączając cenzury.

§ 3. Oszczerca może być także zmuszony do dokonania odpowiedniego zadośćuczynienia.

przestępstwo. Kompetentnym przełożonym jest ordynariusz, ordynariusz stałego lub tymczasowego zamieszkania oraz ordynariusz popełnionego przestępstwa. Fałszywe doniesienie może być osobiste bądź też przez osoby trzecie. Doniesienie winno być formalne. Może ono być słowne. Może być również dokonane pisemnie. Do dokonania przestępstwa wystarczy faktyczne oskarżenie fałszywe. Nikt nie może rozgrzeszyć penitenta, który fałszywie oskarżył spowiednika, jeżeli nie spełni określonych warunków:

1. formalnie nie odwoła fałszywego doniesienia
2. nie wyrazi gotowości naprawienia szkód

Inne oszczercze doniesienia lub zniestawienie. Oszczercze doniesienie. Oszczercze doniesienie to inaczej fałszywe oskarżenie niewinnej osoby przed przełożonym kościelnym. Przełożony kościelny to ten, który może wprost lub pośrednio wszcząć śledztwo lub wyciągnięcie konsekwencji. Bezpośrednio można donieść do Stolicy Apostolskiej, własnego ordynariusza, kompetentnego przełożonego. Oszczercze doniesienie może być za pośrednictwem innych osób np. doniesienie do dziekana, kanclerza kurii. Oszczerstwo to także inaczej zniestawienie. Fałszywie oskarżony nie musi być określony imiennie. Wystarczy że informacje które są postawione wskazują na tę osobę. Przestępstwo również jest dokonane, jeśli sprawca obwinia niewinną osobę a w rzeczywistości przestępstwo zostało popełnione przez kogoś innego. Nie ma przestępstwa jeżeli się obwinia niewinnego ale w dobrej wierze. Przestępstwo może być złożone pisemnie lub ustnie. Pisemna forma doniesienia wymaga podpisania się przez osobę donoszącą. Przestępstwo jest dokonane, gdy przełożony otrzyma wiadomość.

Zniestawienie. Przedmiotem zniestawienia jest cześć zewnętrzną człowieka. Nikomu nie wolno naruszać dobrego imienia, które ktoś posiada. Zniestawienie nie musi być adresowane do imiennie określonej osoby. Treść zniestawienia musi być tego rodzaju, że poniża pokrzywdzonego w opinii publicznej. Sposobem popełnienia przestępstwa może być wypowiedź ustana, pisemna, druk, afisz, gest, mimika. Nie popełnia przestępstwa ten, kto słucha zniestawienia i nie zaprzecza zarzutom. Istotnym elementem jest naruszenie dobrego imienia drugiej osoby, wobec co najmniej dwóch osób, musi być rozgłoszone. Przestępstwa zniestawienia można popełnić tylko umyślnie. Przestępstwa nie stanowią żarty, satyra, krytyka, recenzje.

Sankcja karna. Za przestępstwo zniestawienia i oszczerczego doniesienia prawo nie określa kar. Sprawca może jednak być ukarany sprawiedliwymi karami nie wyłączając cenzury. Sprawiedliwe kary to kary ekspiacyjne. Mogą być nałożone pokuty. Wymierzenie kary lub pokuty zależy od roztropności sędziego.

Temat 2. Falszowanie prawdy za pomocą dokumentów²⁸.

Należy rozróżnić fałsz materialny i intelektualny dokonany w publicznych dokumentach kościelnych. Dokumentami mogą być prywatne dokumenty kościelne albo prywatne lub publiczne dokumenty cywilne.

Falszerstwo publicznych dokumentów kościelnych (fałsz materialny). Kościelnym dokumentem jest dokument urzędowy. Mogą to być akta Biskupa rzymskiego, Kurii Rzymskiej, poszczególne akty administracyjne, wpisy do ksiąg urzędowych, ksiąg parafialnych. Dokumenty publiczne to te które są oryginalne, uwierzytelnione odpisy. Przestępstwo fałszerstwa może być dokonane w różny sposób a mianowicie:

1. sporządzenie fałszywego dokumentu – może to być sporządzenie nowego dokumentu wraz z podpisem lub podrobienie samego podpisu.
2. dokonanie zmiany dokumentu prawdziwego – chodzi o jego przerobienie, czyli zmianie treści autentycznego dokumentu (np. zmiana nazwiska, miejscowości, daty)
3. zniszczenie urzędowego dokumentu kościelnego – poprzez spalanie, porwanie, zniemczenie w niszczarce, wrzucenie do wody
4. ukrycie dokumentu – czyli nie ujawnianie że taki dokument istnieje.

Przestępstwem nie jest zagubienie dokumentu

Poświadczenie nieprawdy (fałsz intelektualny). Mamy tu do czynienia z oryginalnym dokumentem, lecz o fałszywej treści. Przestępstwo polega na potwierdzeniu nieprawdy w dokumencie urzędowym. Przykładem może być metryka chrztu, gdzie zmieniono datę urodzin lub chrztu dziecka. Może to przestępstwo popełnić również Proboszcz, jeżeli zmienia datę urzędowego dokumentu zawarcia małżeństwa konkordatowego.

Posługiwanie się dokumentem fałszywym. Może to wyrażać się jako:

1. posłużenie się fałszywym dokumentem kościelnym

²⁸ **Kan. 1391.** Stosownie do ciężkości przestępstwa, może być ukarany sprawiedliwą karą: 1° kto sporządza fałszywy dokument kościelny lub prawdziwy zmienia, niszczy, ukrywa, albo posługuje się fałszywym lub zmienionym; 2° kto w sprawie kościelnej posługuje się innym fałszywym lub zmienionym dokumentem; 3° kto w publicznym dokumencie kościelnym potwierdza fałsz.

2. posługiwanie się innym dokumentem fałszywym lub zmienionym w sprawach kościelnych. Mogą to być listy, umowy, pisma

Sankcja karna. Karalność wszystkich tych przestępstw jest fakultatywna, natomiast sankcja karna jest nieokreślona. Sędzia wymierza karę zgodnie ze swoim sumieniem.

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO SPECJALNYM OBOWIĄZKOM

(kan. 1392 - 1396)

Temat 1. Uprawianie handlu albo przeprowadzanie transakcji przez duchownych lub zakonników²⁹.

Zabrania się duchownym uprawiania handlu i przeprowadzania transakcji, zarówno osobiście jak i przez inne osoby, czy to na korzyść własną czy też na korzyść innych, chyba że za zgodą władzy kościelnej. Nie przestrzeganie tych zasad prowadzi do sankcji karnej. Sprawcami mogą być duchowni (z wyjątkiem diakonów stałych) oraz członkowie instytutów zakonnych. Nie mogą to być członkowie stowarzyszeń życia apostołskiego jeżeli nie są duchownymi. Sprawcą jest zakonnik lub duchowny, który osobiście prowadzi działalność handlową lub przeprowadza transakcje. Przestępstwem jest tu uprawianie w sposób stały i zorganizowany handlu, którego celem jest korzyść materialna. Prawo zabrania każdego typu aktywności przemysłowej, finansowej, giełdowej. Nie ma przestępstwa gdy działalność jest niedochodowa, lub gdy zysk przeznaczany jest na dzieła miłosierdzia. Przestępstwem nie jest również zarządzanie dobrami, majątkiem kościelnym, rodzinnym. Karalność bezprawnego handlu lub transakcji jest obligatoryjna. Powinien sprawca być ukarany karą proporcjonalną do ciężaru popełnionego kryminalnego bezprawia.

Temat 2. Naruszenie obowiązków nałożonych karą³⁰.

²⁹ **Kan. 1392.** Duchowni lub zakonnicy uprawiający handel lub transakcje wbrew przepisom kanonów, powinni być ukarani stosownie do ciężkości przestępstwa.

Obowiązek przestrzegania kary spoczywa na każdym wiernym, którzy zostali ukarani przez właściwą władzę kościelną. Zachowanie kar ma charakter prawny i polega na podporządkowaniu się karze z chwilą jej wymierzenia (chodzi o kary *ferendae sententiae*), oraz z chwilą dokonania przestępstwa (chodzi o kary *latae sententiae*). Kto nie podporządkowuje się karom podlega sankcji karnej, a więc stanowi kolejne przestępstwo.

Temat 3 Usiłowanie zawarcia małżeństwa przez duchownego lub zakonnika³¹.

Przez duchownego. Kanon 277 mówi o obowiązku celibatu, czyli dozgonnej wstrzeźliwości. Przyjęte święcenia powodują nieważność małżeństwa. Przedmiotem przestępstwa jest ten, który przyjął przynajmniej święcenia diakonatu. Obowiązek zachowania celibatu ustaje z chwilą prawomocnego wyroku orzekającego nieważność przyjętych święceń, albo przez dyspensę, której udziela Biskup Rzymu. Prawem celibatu nie są związani diakoni stali, którzy jako żonaci przyjęli święcenia. Jeżeli diakoni stali przyjęli święcenia przed małżeństwem to również ich celibat obowiązuje. Kodeks z 1917 roku mówił, że przestępstwo popełniały również te kobiety, które wiązały się z danym duchownym. Kodeks Jana Pawła II wprost o tym nie mówi. Uczestnikiem przestępstwa jest także duchowny, który świadomie i dobrowolnie asystuje przy zawieraniu takiego małżeństwa. Do zaistnienia przestępstwa jest konieczna forma publiczna zawarcia małżeństwa. Za usiłowanie zawarcia małżeństwa duchowny podlega karze suspensy *latae sententiae*. Może również być ukarany karami ekspiacyjnymi, gdy po mimo udzielenia upomnienia nie poprawił się. Sędzia może również zastosować karę usunięcia ze stanu duchownego. Duchowny traci urząd kościelny, staje się nieprawidłowy do przyjęcia święceń i ich wykonywania. Duchowny który usiłował zawrzeć małżeństwo staje się nieprawidłowy do wykonywania święceń, nawet jeżeli został zwolniony z suspensy. Duchowny może wznowić posługiwanie wynikające ze święceń po otrzymaniu abszolucji z suspensy i zwolnieniu z

³⁰ **Kan. 1393.** Kto narusza obowiązki nałożone mu karą, może być ukarany sprawiedliwą karą.

³¹ **Kan. 1394 § 1.** Przy zachowaniu przepisu [kan. 194, § 1, n. 3](#), duchowny usiłujący zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne, podlega suspensie wiążącej mocą samego prawa. Gdy po upomnieniu nie poprawia się i nadal daje zgorszenie, może być karany stopniowo pozbawieniami lub także wydaleniem ze stanu duchownego. **§ 2.** Zakonnik ślubów wieczystych, który nie jest duchownym, usiłując zawrzeć małżeństwo choćby tylko cywilne, podlega interdykowi wiążącemu mocą samego prawa, z zachowaniem przepisu [kan. 694](#).

innych kar, jakie zostały mu wymierzone. W celu otrzymania suspensy, duchowny musi odstąpić od upor. Przejawem odstawienia od upor jest:

1. okazanie żalu
2. naprawienie szkody
3. naprawienie zgorzenia

Przez zakonnika. Zakonnik to członek instytutu zakonnego, który nie przyjął święceń, a więc nie jest duchownym. Podmiotem są zakonnicy i zakonnice, którzy złożyli wieczysty ślub czystości. Ten kanon nie dotyczy instytutów świeckich oraz tych, którzy nie złożyli wieczystych ślubów. Przestępstwa nie popełnia ten, który otrzymał indult sekularyzacyjny, który zawiera dyspensę od ślubów. Nie dotyczy tych, którzy zostali dekretem usunięci z zakonu. Przez prawne wydalenie ustają śluby. Małżeństwo zawarte przez zakonnika lub zakonnice po ślubach wieczystych jest nieważne. Ci, którzy usiłują zawrzeć małżeństwo cywilne popadają w karę interdaktu *latae sententiae* oraz są usunięci z instytutu zakonnego.

Temat 4. Przestępstwa duchownych przeciwko czystości³².

Konkubinat oraz gorszące trwanie w grzechu przeciwko czystości. Konkubinat to trwałe pożycie mężczyzny i kobiety na sposób małżeński bez zawartego związku małżeńskiego. Nie ma znaczenie czy związek taki dotyczy osób wolnych, duchownych, związanych publicznym ślubem czystości. Konkubinariuszem jest duchowny, który utrzymuje z kobietą stałe współżycie łącznie z relacjami seksualnymi. Konkubinat jest związkiem nielegalnym. Jeśli duchowny chce zalegalizować to popełnia przestępstwo.

Konkubinat jest:

- a. notoryczny – jest publicznie znany i w żaden sposób nie można go ukryć.
- b. publiczny – jeżeli wie o nim wiele osób

Za popełnienie przestępstwa duchowny podlega karze *ferendae sententiae*.

³² **Kan. 1395 § 1.** Duchowny konkubinariusz poza wypadkiem, o którym w [kan. 1394](#), oraz duchowny trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołującym zgorzenie, winien być ukarany suspensą, do której, gdy mimo upomnienia trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary, aż do wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Duchowny, który w inny sposób wykroczył przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, jeśli jest to połączone z użyciem przymusu lub gróźb, albo publicznie lub z osobą małoletnią poniżej lat szesnastu, powinien być ukarany sprawiedliwymi karami, nie wyłączając w razie potrzeby wydalenia ze stanu duchownego.

Innym grzechem od konkubinatu jest **grzech zewnętrzny przeciwko VI przykazaniu Bożemu**. Przede wszystkim grzech musi być ciężki, musi być trwały. Przepięstwem nie będzie grzech okazjonalny czy przypadkowy. Do dokonania przestępstwa konieczne jest by był to grzech zewnętrzny (publiczny). Przepięstwem są czyny, które naruszają VI Przykazanie Dekalogu (heteroseksualne i homoseksualne). Za przestępstwo konkubinatu grozi obligatoryjny wymiar kary suspensy *ferendae sententiae*. Jeżeli przestępstwo jest u zakonnika należy go usunąć.

Inne przestępstwa przeciwko czystości. Sankcją karną objęte są 4 typy naruszające VI Przykazanie Dekalogu

1. z użyciem przemocy
2. pod wpływem gróźb
3. dokonane publicznie
4. nie ukończone 16 lat ofiary czyny przestępczego.

Wszelkiego rodzaju przemoc seksualna jest tępiona przez państwo i Kościół. Do przemocy seksualnej zalicza się zgwałcenie, użycie przemocy cielesnej, groźenie osobie pokrzywdzonej. Groźbą może być zapowiedź rozgłoszenia wiadomości naruszające dobre imię osoby, groźba pozbawienia pracy. Przepięstwo duchownego z małoletnimi (poniżej 16 roku życia). Na to nie ma wpływu czy ofiara się zgadzała czy też nie. Prawodawca podwyższył wiek niepełnoletności do 18 roku życia. Dokonała to Kongregacja Nauki Wiary 18 maja 2001r. karalność za przestępstwa jest obligatoryjna. Sprawca musi ponieść sprawiedliwą karę, nie wyłączając nawet z usunięcia ze stanu duchownego. Członkowie instytutów życia konsekrowanego mogą być usunięci z instytutu. Skarga karna ulega przedawnieniu po upływie 5 lat od daty ich popełnienia. Jeżeli chodzi o karę duchownego z nieletnią osobą to 10 lat.

Temat 5. Zaniedbanie obowiązku rezydencji³³.

Jest obowiązkiem rezydencja, to jest stałe zamieszkanie w miejscu pełnienia urzędu. Obowiązek związany jest z biskupem diecezjalnym, biskupem koadiutorem, pomocniczym

³³ **Kan. 1396.** Kto poważnie narusza obowiązek rezydencji, do której jest obowiązany z racji urzędu kościelnego, winien być ukarany sprawiedliwą karą, nie wyłączając, po upomnieniu, pozbawienia urzędu.

oraz administratorem diecezji. Przełożeni zakonni zobowiązani są do przebywania w swoim domu zakonnym prawnie erygowanym. Do rezydowania przy parafii zobowiązany jest proboszcz oraz wikariusz.

Przestępstwo popełnia ten kto nie rezyduje, czyli bezprawnie opuszcza dom i zaniedbuje swoje obowiązki. Przestępstwo jest dokonane przez fakt nieusprawiedliwieni, czyli nielegalnego opuszczenia domu. Prawnie usprawiedliwiona jest nieobecność z powodu:

- urlopu
- odprawienia rekolekcji
- przyczyna uzasadniona

Za bezprawne i poważne naruszenie obowiązku rezydencji przewidziana jest karalność obligatoryjna, zaś sankcja karna nieokreślona.

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO ŻYCIU I WOLNOŚCI CZŁOWIEKA

(kan. 1397 - 1398)

Temat 1. Zabójstwo, pozbawienie wolności oraz uszkodzenie ciała³⁴.

Zabójstwo. Życie ludzkie jest święte i pochodzi od Boga. Umysłne i bezprawne zabójstwo należy do najcięższych przestępstw w Kościele. Przedmiotem jest tu człowiek, istota ludzka. Prawo cywilne mówi, że płód staje się noworodkiem (człowiekiem) z chwilą oddzielenia od matki. Przestępstwo to należy rozumieć jako spowodowanie śmierci biologicznej, która polega na nieodwracalnym ustaniu funkcji mózgu. Zabójstwa nie stanowi śmierć kliniczna. Dokonanie przestępstwa jest z chwilą śmierci ofiary. Sposób dokonania zabójstwa człowieka nie ma istotnego znaczenia. Przestępstwem nie jest obrona konieczna. Przestępstwem jest zabójstwo dokonane pod wpływem współczucia dla osoby nieuleczalnie chorej i cierpiącej (eutanazja). KKK do ciężkich przestępstw zalicza:

1. dzieciobójstwo
2. bratobójstwo
3. zabójstwo rodziców
4. zabójstwo współmałżonka

³⁴ **Kan. 1397.** Kto popełnia zabójstwo albo siłą lub podstępem porywa lub zatrzymuje człowieka, bądź go okalecza czy poważnie rani, powinien być ukarany stosownie do ciężkości przestępstwa pozbawieniami i zakazami, o których w [kan. 1336](#). Zabójstwo zaś osób, o których w [kan. 1370](#), jest karane tam ustanowionymi karami.

Prawo Kanoniczne do tych zabójstw zalicza jeszcze

5. zabójstwo osób kościelnych (biskupa, duchownego, papieża, zakonnika)

Pozbawienie wolności. Przepięstwo to polega na uprowadzeniu osoby albo jej zatrzymaniu, swobody przemieszczania się. Przepięstwo uprowadzenia polega na porwaniu osoby z miejsca jej przebywania i zatrzymania jej chociażby chwilowo wbrew jej woli. To przepięstwo może być popełnione przy użyciu siły lub podstępnie. Przepięstwa można dopuścić się tylko z winy umyślnej. Zatrzymanie jest podobne do uprowadzenia. Osoba przebywa bez możliwości opuszczenia danego miejsca. Zatrzymanie musi być całkowite. Nie wystarcza samo utrudnianie poruszania się. Może to być zamknięcie w jakimś miejscu, pozbawienie wykorzystywania jakichkolwiek ruchów, zabranie odzieży, postawienie straży.

Uszkodzenie ciała. Może być uszkodzone ciało poprzez okaleczenie lub ciężkie zranienie. Okaleczenie polega na spowodowaniu kalectwa. Kalectwo musi mieć znamię trwałości. Wyraża się ono w utrudnieniach np. ofiara pozbawiona wzroku, słuchu, mowy. Postacią kalectwa jest zeszcpecenie ciała.

Sankcja karna. Za te przepięstwa grozi karalność obligatoryjna. Są to kary ekspiacyjne *ferendae sententiae*. Skarga jest przedawniona po upływie 5 lat.

Temat 2. Przerwanie ciąży³⁵

Życie człowieka należy do najwyższych wartości. Nie zabijaj. – jest to prawo Boga. Za takie przepięstwo grozi kara ekskomuniki *latae sententiae*. Aborcja to usunięcie żywego płodu, który nie może żyć poza łonem matki. Zabicie takiego płodu jest kwalifikowane jako przepięstwo zabójstwa.

Jest kilka stanowisk co kryje się pod pojęciem aborcja.

³⁵ **Kan. 1398.** Kto powoduje przerwanie ciąży, po zaistnieniu skutku, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa.

Pierwsze stanowisko mówi, że przestępstwo stanowi spędzenie niedojrzałego płodu jak i jego uśmiercenie w łonie matki

Drugie stanowisko mówi, że aborcja polega na usunięciu płodu niedojrzałego z łona matki.

Spór rozstrzygnęła Komisja Autentycznej Interpretacji Kodeksu z dnia 19 stycznia 1988 r. odpowiedziała na pytanie czy przez aborcję rozumie się spędzenie płodu niedojrzałego, czy też jego uśmiercenie w jakimkolwiek czasie od momentu poczęcia. Komisja opowiedziała się za pierwszym stanowiskiem. Toteż przez aborcję rozumie się:

1. usunięcie płodu niedojrzałego z łona matki
2. zabicie dokonane w jakikolwiek sposób od chwili poczęcia.

Sprawcą przerywania ciąży może być każdy, kto spełnia ogólne warunki odpowiedzialności karnej. Karze ekskomuniki podlegają nie tylko sensu stricto, ale wszyscy którzy uczestniczą w tym przestępstwie. Wszyscy podlegają takiej samej karze ekskomuniki *latae sententiae*. Przestępstwem jest działanie, które bezpośrednio zmierza do przerywania ciąży. Nie stanowi przestępstwa poronienie. Nie ma przestępstwa, gdy przerywanie ciąży wynikało z winy nieumyślnej. Orzeczenie kary ekskomuniki za to przestępstwo upływa po 5 latach od jego popełnienia. Konferencja Episkopatu Polski w dniu 29 marca 1984 r. podjęła uchwałę, która upoważnia spowiedników mających prawo udzielania absencji od wspomnianej ekskomuniki.

NORMA OGÓLNA

(kan. 1399)

Temat 1. Istota normy ogólnej³⁶.

Odpowiedzialności karnej podlega ten, kto przekroczył ustawę karną zawartą w Kodeksie. Zasada legalizmu ma wiele zalet. Daje poczucie pewności prawa, gwarantuje

³⁶ **Kan. 1399.** Poza wypadkami przewidzianymi w tej lub w innych ustawach, zewnętrzne naruszenie prawa Bożego lub kanonicznego, tylko wtedy może być ukarane sprawiedliwą karą, gdy domaga się tego szczególna ciężkość przekroczenia i przynagla konieczność zapobieżenia zgorzeleniom lub ich naprawienia.

prawa obywatelskie, upewnia że za przekroczenie prawa, które nie należy do prawa karnego nie będzie pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Temat 2. Warunki stosowania

Sprawca może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, jeśli naruszenie ustawy jest szczególnie ciężkie. Przepięstwo mierzy się rodzajem dobra naruszonego przez sprawcę.

Kościelne ustawy w prawie karnym opatrzone są sankcją karną

Spis treści

Przestępstwa przeciwko religii i jedności Kościoła

1. Apostazja od wiary, herezja, schizma	1
2. Zakazane <i>communicatio in sacris</i>	4
3. Oddanie dzieci do chrztu lub na wychowanie w religii niekatolickiej	4
4. Profanacja postaci eucharystycznych	6
5. Krzywoprzysięstwo	7
6. Błuznierstwo oraz obraza moralności, religii lub Kościoła	8

Przestępstwa przeciwko władzy kościelnej i wolności Kościoła

1. Czynna zniewaga papieża, biskupa, duchownego, zakonnika	9
2. Nieposłuszeństwo wobec władzy kościelnej	10
3. Odwołanie się od decyzji Biskupa rzymskiego do Soboru lub Kolegium	15
4. Publiczne wzniecanie niechęci lub nienawiści oraz podburzanie do nieposłuszeństwa	16
5. Przynależność do stowarzyszeń spiskujących przeciwko Kościołowi	16
6. Naruszenie swobód kościelnych	17
7. Profanacja rzeczy świętych	18
8. Bezprawna alienacja dóbr kościelnych	18

Uzurpacja kościelnych zadań oraz przestępstwa związane z ich wykonywaniem

1. Przestępstwa związane ze sprawowaniem Eucharystii i pokuty	19
2. Fikcyjne udzielanie sakramentów	21
3. Symoniackie udzielanie lub przyjmowanie sakramentów	22
4. Uzurpowanie urzędu kościelnego	22
5. Bezprawne udzielanie święceń	23
6. Niezgodne z prawem sprawowanie zadań kapłańskich lub innych świętych posług	25
7. Bezprawne osiąganie zysku z ofiar mszalnych	25
8. Przekupstwo	26
9. Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko czystości – Solicytacja	27
10. Naruszenie tajemnicy i sekretu spowiedzi oraz zniewaga sakramentu pokuty	28
11. Nadużycia władzy kościelnej lub urzędu kościelnego	29

Przestępstwa fałszu

1. Fałszywe doniesienia	30
2. Fałszowanie prawdy za pomocą dokumentów	32

Przestępstwa przeciwko specjalnym obowiązkom

1. Uprawianie handlu albo przeprowadzanie transakcji przez duchownych lub zakonników	33
2. Naruszanie obowiązków nałożonych karą	34
3. Usiłowanie zawarcia małżeństwa przez duchownego lub zakonnika	34
4. Przestępstwa duchownych przeciwko czystości	35
5. Zaniedbywanie obowiązku rezydencji	37

Przestępstwa przeciwko życiu i wolności człowieka

1. Zabójstwo, pozbawienie wolności oraz uszkodzenie ciała	37
2. Przerwanie ciąży	39

Norma ogólna

1. Istota normy ogólnej	40
2. warunki stosowania	40